

er tilveiebragt en saadan Ballen i Retsopfattelsen, at der derved er opstaaet Retsusikkerhed, og at der i Ly af denne Retsusikkerhed, i Ly af Administrationens egen Forseelse i saa Henseende er begaaet vitterlige Misbrug, og saa siige vi, at det for den lovgivende Magt bliver nødvendigt at stoppe denne Rilde til fremtidige Misbrug. Men jeg vil dernæst siige, at selv om det Lovforslag, Regjeringen havde forelagt i den Retning, indeholdt „splinterne Regler“, „nye Begrændsninger af Godsæiernes Ret over Bøndergodset“, saa blev det jo dog ikke destomindre uafviselig nødvendigt at give saadanne Lovregler, naar det maatte siges, at en saadan Omdelingsret og en saadan Brug af Omdelingretten umulig kunde forenes med det Viemod, hvort fra Arilds Tid Lovgivningen gjennem Fæstebaandet har søgt at værne om, at Bønderjorden vedblivende skal komme Bøndestanden til Gode. Misbrug eller ikke Misbrug: Nødvendigheden er tilstedede, thi det er blevet vitterligt, at der er Ballen i Retsanvendelsen og ingen positive Lovbestemmelser, men der er et Hul, som det kaldes i Lovgivningen, og det maa fyldes. Og naar vi — Regjeringen og Flertallet, som billiger Regjeringens Bestræbelser — have søgt at bøde paa dette Savn, saa have vi troet at yde Ret og Skjel til baade Sider, og allerminst have vi tænkt paa at komme Grundlovens Aand for nær, thi naar denne værter om Eiendomsretten, saa værner den om Eiendommen, som denne bestaar efter Lovgivningen: om uindskrænket Eiendom som uindskrænket Eiendom og om indskrænket Eiendom som indskrænket, og forsaavidt den vil, at der skal aabnes frit Erhverv, saa vil den ikke blot Frihed for Godsæierne, men ogsaa Frihed for Bonden, og allerminst vil den en saadan Næringsfrihed som den, en Omdelingsret af den Natur vitterligt har aabnet i det Mindste for enkelte Godsæiere til at lade en stor Del af Bønderjorden forsvinde. Vi kunne ikke tænke os Muligheden af en Lovregel, der siger: Naar de 12 Tønder forsvinde, og Gaarden nedlæg-

ges, saa er det en Forbrydelse, der kalder Straf efter sig, men at lade de 11 Tønder forsvinde og Gaarden hjælpe sig med 1 Tønde, er en fuldkommen lovlige Handling. Det vilde være en skrigende Modsigelse, og den kan virkelig ikke forsvares, hverken ved Henblik paa den almindelige danske Lovgivning eller paa Grundloven eller paa dennes Aand. Det er den Maade, hvorpaa vi have set Forholdet, og naar der siges: Ny Indskrænkning paa Godsæierne! saa haaber jeg at have givet tilstrækkeligt Svar og vist, at i det Mindste Flertallet ikke kan finde nogen saadan i Lovforslagets Hovedbestemmelser. Og naar der tilføies: Saa alle Retninger Frihed og Frihedsbevægelse; det er Tanken i vort Fædreland fra 1848, hvorfor da ikke paa Godsæierne? saa svarer jeg: Jo, tilvisse ogsaa Frihed her; Løsning af alle de Baand, der hvile paa Bønderjorden, men Løsning til begge Sider, saaledes at der gjøres Godsæierne Fyldest, men ogsaa Bøndestanden Fyldest for dens retmæssige Krav! Jeg tror ikke, at det ærede 11te kongevalgte Medlem (Carlsen) var heldig i sin Fremstilling af Grundlovens Ordindhold eller dens Aand. Jeg tror at turde siige, at Grundloven ligeoverfor Eiendomsretten ikke fjender anden Tanke end den selv samme, som altid har levet i den danske Lovgivning: Enhver Sit, Suum cuique, Bøndestanden Sit og Herremanden Sit, og denne Tanke haaber Flertallet, at Lovforslaget skal findes i alt Væsentligt at gøre Fyldest. Og skulde dette nu vise sig, saa nærer Flertallet ogsaa det Haab, at naar de Eidskaber ere komne lidt til No, som maasse altfor meget have været i Bevægelse i denne Sag, saa vil det gaa Fremtidens Godsæiere, som det er gaaet det ærede 11te kongevalgte Medlem, der saa aabent og smukt igaar udtalte, at naar man saae tilbage til det foregaaende Aarhundredes Landbolovgivning, saa maatte man nu erkjende, at da havde der været Trang til Love, der værnede om Bøndens Ret, at de Love, man gav, vare fuldkommen retfærdige, at de havde givet Bonden og Herremanden, hvad der tilkom hver af dem — at da ville Fremtidens Godsæiere erkjende, at der ogsaa nu er Trang til at bøde paa Lovenes